

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Даниела Фесчиян, УНСС, катедра „Счетоводство и анализ”, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”

1. Научна степен „доктор”, диплома № 26904 от 23.08.2000 г., протокол 16 № 10 от 20.06.2000 г. на Научна комисия на ВАК при МС на Р България.
2. Научно звание (академична длъжност) „професор” по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”, свидетелство 29 от 2014 г., протокол № ФС-11 от 15.12.2014 г. на Финансово-счетоводен факултет при УНСС.

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ на Висшето училище по застраховане и финанси по област на висше образование: 3. „Социални стопански и правни науки“ професионално направление: 3.8. „Икономика (Счетоводство, одит и анализ)“, обнародван в ДВ., бр. бр. 24 от 22.03.2019 г., с единствен участник доц. д-р Али Али Вейсел .

Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на Учебен съвет „Финанси, застраховане, счетоводство, маркетинг и мениджмънт“. В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 24 от 22.03.2019 г. и в интернет-страница на Висшето училище по застраховане и финанси като единствен кандидат участва доц. д-р Али Али Вейсел от Висшето училище по застраховане и финанси.

Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 112 от 03.06.2019 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси и съм определена като рецензент на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ във ВУЗФ по област на висше образование 3. „Социални стопански и правни науки“ , професионално направление 3.8. „Икономика (Счетоводство, одит и анализ)“, обявен за нуждите на Учебен съвет „Финанси, застраховане, счетоводство, маркетинг и мениджмънт“.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат - доц. д-р Али Али Вейсел** от Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ).

Представеният от доц. д-р Али Вейсел комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ВУЗФ и включва следните документи:

1. Автобиография по европейски образец.
2. Копие от дипломата за притежавана образователна и научна степен „доктор” и копие от дипломата за „доцент“.
3. Служебна бележка за заеманата академична длъжност „доцент“, за стажа, аудиторната заетост и разработените лекционни курсове.
4. Справка за наукометричните показатели за професор съгласно Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България (след заемането на академичната длъжност „доцент”).
5. Резюмета на научните трудове, вкл. на монографичен труд.
6. Авторска справка за научните приноси в трудовете.
7. Медицинско свидетелство.
8. Свидетелство за съдимост.
9. Екземпляри от публикациите; рецензии; доказателства за цитиранията, ръководството на докторанти, ръководството на научни проекти и участието в проекти.

Кандидатът доц. д-р Али Вейсел е приложил общо 35 научни труда в това число: една самостоятелна монография, две участия в колективни монографии, пет студии, двадесет и четири статии и доклади, един учебник и две учебни пособия и списък за участие в два и ръководство на един вътрешноизследователски проекта на ВУЗФ. От представените трудове приемам за рецензиране 32 и редуцирам три поради препокриване на съдържанието:

1. „RESPONSIBILITIES FOR THE PREPARATION OF FINANCIAL STATEMENTS – BULGARIAN PRACTICE“. Scientific journal «ECONOMICS AND FINANCE», Agenda Publishing House, United Kingdom, 2015;
2. “Think Small First” in the Accounting Regulations – Evidences from Bulgaria“ Science and Education Studies, “Stanford University Press” 2015;
3. „За някои проблеми на съвременните концепции за контрола и тяхното решаване (през призмата на школата на проф. Михаил Динев)“. Единадесета международна научна конференция на младите учени, 2015, София УНСС.

Според мен резултатите от емпиричното изследване публикувани в студията Представяне на финансовите отчети – изследване на българската практика (студия), сп. Икономически изследвания, 2016, бр.2 са идентични с резултатите от изследвания публикувани в следните две статии:

1. „RESPONSIBILITIES FOR THE PREPARATION OF FINANCIAL STATEMENTS – BULGARIAN PRACTICE“. Scientific journal «ECONOMICS AND FINANCE», Agenda Publishing House, United Kingdom, 2015

2. “Think Small First” in the Accounting Regulations – Evidences from Bulgaria“, Science and Education Studies, “Stanford University Press” 2015.

Поради посочените причини редуцирам от рецензиране двете статии, а студията приемам за рецензиране.

Считам, че съдържанието на доклада „За някои проблеми на съвременните концепции за контрола и тяхното решаване (през призмата на школата на проф. Михаил Динев)“, представен пред Единадесета международна научна конференция на младите учени, 2015, София УНСС, е идентично с научна статия на тема „THEORY OF CONTROL – SCHOOL OF PROF. MIHAIL DINEV“, „Research and Innovation“ - Collection of scientific articles, Yunona Publishing, 2019, New York, USA. Поради посоченото препокриване на съдържанието редуцирам от рецензиране доклада, а статията приемам за рецензиране.

2. Кратки биографични данни (на кандидата/-ите)

Кандидатът – доц. д-р Али Вейсел, е роден на 6 май 1984 година. Висшето си образование (бакалавър и магистър) е завършил в Университета за национално и световно стопанство – София, специалност „Счетоводство и контрол“. През 2011 година в Университета за национално и световно стопанство е защитил успешно дисертационен труд и е придобил образователната и научна степен „доктор“ по икономика („Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“). През 2009 г. е положил успешно изпит за специализиран вътрешен одитор в публичния сектор, а през 2011 г. – за дипломиран експерт-счетоводител. От 2012 кандидатът работи във ВУЗФ, като е заемал длъжностите „главен асистент“ и „доцент“ (от 2014 г.).

3. Обща характеристика на дейността на кандидата/-ите

Доц. д-р Вейсел е публикувал един университетски учебник и две университетски учебни помагала, които се използват в учебния процес по водени от него учебни дисциплини.

От представената служебна бележка се вижда, че доц. д-р Али Вейсел има необходимата учебна натовареност през последните пет учебни години – общо 1340 часа аудиторна заетост, от които 680 часа лекции и 660 часа упражнения.

Доц. д-р Али Вейсел е бил научен ръководител на един докторант, който успешно е защитил дисертационен труд и е придобил образователната и научна степен „доктор“.

Изложеното до тук ми дава основание за положителна оценка на учебно-педагогическата дейност и подготовка на кандидата.

За участието си в конкурса, доц. д-р Али Вейсел е представил общо 35 научни труда, от които:

- 1 самостоятелна монография (хабилитационен труд);
- 2 колективни монографии, на които той е съавтор със значителен обем текст;
- 5 студии, една от които е в издание, индексирани и реферирани в SCOPUS;
- 24 статии и доклади, 3 от които са на английски език. Както вече посочих три от тях редуцирам поради препокриване на съдържанието.

В научните трудове, представени от кандидата са налице научни и научно-приложни приноси, които приемам за приноси с характер на обогатяване и доразвитие на съществуващи знания, както и приноси с методически характер. Значителна част от приносите на кандидата се съдържат в самостоятелната монография, по-конкретно:

Разработката „Одиторски ангажименти и изразяване на сигурност относно интегрирани отчети“ се базира на проучване и анализ на дискуссионни документи, публикувани от професионалните организации и стандарти. Авторът анализира понятията екологично счетоводство, социално счетоводство, корпоративна социална отчетност, счетоводство на устойчивото развитие, отчетност на устойчивото развитие, интегрирана отчетност, нефинансова отчетност, нефинансова декларация и др. Изследвани са ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрираната отчетност и са анализирани базисните понятия, приложимите стандарти и одитните процедури. На база стандартите на Международната федерация на счетоводителите са представени етапите на одитния процес и процедурите, които могат да се прилагат за ефективното и ефикасно извършване на ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрираните отчети. Открити са различията между тези ангажименти и одита на финансовите отчети. Отделено е внимание на нефинансовата декларация с акцент върху необходимите одитни процедури и изисквания за докладване. Систематизирани са някои проблеми в нормативното регламентиране и са предложени възможности за тяхното редуциране.

Конкретните приносни моменти са:

- Доказана е необходимостта от изследване и оповестяване в отчетите на новите понятия в счетоводството („екологично счетоводство“, „социално счетоводство“ и други), независимо от факта, че не водят до отчитането на активи, пасиви и собст-

вен капитал отговарящи на критериите за признаване съгласно приложимите стандарти;

- Аргументирана е тезата, че интегрираният отчет не трябва да е алтернатива на финансовия отчет, а негов обективно-необходим компонент;
- Обосновано е заключението, че ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети представляват ангажименти за изразяване на сигурност, различни от одити и прегледи на историческа финансова информация;
- Защитена е тезата, че най-подходящият стандарт относно интегрирани отчети е МСАИС 3000 (преработен) Ангажименти за изразяване на сигурност, различни от одити и прегледи на историческа финансова информация. Доказана е необходимостта методологията на ангажиментите да се основава на Етичния кодекс на професионалните счетоводители и Международен стандарт за контрол на качеството 1 ;
- Разкрити са общите и специфичните характеристики на одитните процедури при ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети и процедурите при одита.

В двете колективни монографии- „Корпоративна социална отговорност – теория, отчетност и одит“, в която кандидатът е автор на втора и пета глава и „Измами във финансовите отчети и одитни процедури“, в която кандидатът е автор на трета глава могат да се посочат следните моменти с приносен характер:

- Изследвани са теоретичните основи на корпоративната социална отговорност и нефинансовата декларация, като са представени основни елементи на нефинансовата декларация и приложни модели за нейното представяне;
- Систематизирани са одитните процедури за оценка на риска от измами, както и одитните процедури в отговор на оценени рискове.

В петте студии, чийто автор е кандидата - доц. д-р Али Вейсел, по-съществените приноси моменти са:

- По емпиричен път е доказано, че българските предприятия съществено нарушават счетоводното законодателство при представянето на финансовите си отчети. Установено, че разпоредбите на действащия Закон за счетоводството не водят до съществено облекчаване на малките предприятия и във връзка с това са предложени законови промени;
- Задълбочено са изследвани основните промени в Концептуалната рамка за финансова отчетност от 1989 г. до 2018 г.

- Систематизирано са представени процедурите за оценка на рисковете от измами и в отговор на идентифицираните измами са предложени въпросници, които могат да се използват от всички одиторски професии;

Следва да се отбележи, че приносни моменти с методологичен характер има и в научните статии и докладите на научни форуми.

Приносите, съдържащи се в научните трудове на доц. д-р Али Вейсел, по мое виждане обогатяват и доразвиват съществуващи знания, а приносите с методически характер имат отношение към усъвършенстване на съществуващата практика.

Научните трудове, представени от кандидата са отразени в научната литература, което е видно от предоставената информация за общо 33 цитирания на негови научни публикации в български и чуждестранни научни издания.

Доц. д-р Али Вейсел е ръководил два вътрешни научноизследователски проекта на ВУЗФ и е участвал в изпълнението на един вътрешен научноизследователски проект на ВУЗФ.

От представената справка може да се направи извод, че доц. д-р Али Вейсел е изпълнил наукометрични изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“, регламентирани в нормативната уредба.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Научните трудове, представени от доц. д-р Али Вейсел за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“, са негови лични оригинални разработки и не съдържат плагиатство.

5. Критични забележки и препоръки

В представения от автора монографичен труд не откривам формулирани обект и предмет на изследване, както и теза и основни хипотези. Авторът се впуска в преразказване на текстове от Международната рамка за интегрирана отчетност /стр.23-41/, на Глобалната инициатива за отчетност, на Международния съвет за интегрирана отчетност, Документи на съвета по МОС и становище за изразяване на сигурност и текстовете на МОС /стр.129-147/ за сметка на обобщения, изводи и препоръки, които са представени в кратък текст на стр.56, стр.62, стр.88, стр.128 и 148 стр.

В труда „ОТЧИТАНЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ“ авторът допуска следните неточности и грешки:

I. Стр. 46 – 47: Пример за последващо оценяване на дългов инструмент оценяван по справедлива стойност в друг всеобхватен доход

1. Несъответствие между заглавието и условието на задачата. В заглавието на задачата се цитира категорията финансов актив „дългов инструмент оценяван по справедлива стойност в друг всеобхватен доход“, а в условието на задачата се засяга категорията финансов актив – дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност в печалбата или загубата. Разграничаването на двете категории е от изключително значение за последващото им оценяване и обезценяване, като се има предвид, че категорията финансов актив – дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност в печалбата или загубата, не подлежат на тест за обезценка.

2. Липсва информация за цената на придобиване на дълговия инструмент, което би трябвало да бъде справедливата стойност. В допълнение, ако става въпрос за дългов инструмент, оценяван по справедлива стойност в друг всеобхватен доход цената на придобиване се формира от справедливата стойност и преките разходи по придобиването. Вероятно авторът има предвид, че в конкретния пример номиналната стойност е равна на цената на придобиване, т.е. 1 000 лв.

3. За извършената преоценка по справедлива стойност към 31.12.2018 г. се съпоставя справедливата стойност към момента на придобиване - 1000 лв., със справедливата стойност на финансовия актив към 31.12. – 950 лв. Разликата от 50 лв. се отразява в намаление на балансовата стойност на дълговия инструмент и в намаление на резерва от преоценка.

На стр. 46 авторът описва стандартизирания подход за обезценка на дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход. Цитирам „корективът се признава в друг всеобхватен доход и не намалява балансовата стойност на финансовия актив в отчета за финансовото състояние“. Но реално в представеното счетоводно записване на стр.47, авторът е направил точно обратното на описания подход. В резултат на което, е отразил намаляване на резултата от последваща оценка - не с 50 лв., а с 20 лв.

4. Отписването на създадения резерв от последваща оценка при продажбата на финансовия актив, се признава в печалбата или загубата, т.е. признава се като приход или разход. Според нас предприятието трябва да признае разход в размер на 20 лв. (сумата представлява разлика между създадения резерв от обезценка в размер на 30 лв. и намалението на резерва в следствие на преоценка в размер на 50 лв.). В решението на задачата обаче авторът признава приход в размер на 10 лв. (стр. 47):

Д-т с/к 113 Резерви от преоценки на финансови инструменти 10

Ан. с/ка Резерви от промяна на справедливата стойност,

подлежащи на прекласификация

К-т с/ка 721 Приходи от операции с финансови инструменти 10

което считаме за неправилно, и вероятно е следствие на предходните погрешни счетоводни записвания.

II. Стр. 48-49: Пример за последващо оценяване на капиталов инструмент, оценяван по справедлива стойност в друг всеобхватен доход

В МСФО 9 Финансови инструменти, Параграф Б.5.7.1., който авторът цитира на стр. 47 е посочено, че „Печалбата или загубата от капиталов инструмент, оценяван по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, се признава също в друг всеобхватен доход. Но сумите, представени в друг всеобхватен доход, не трябва да се прехвърлят впоследствие в печалбата или загубата. Предприятието обаче може да прехвърли натрупаната печалба или загуба в рамките на собствения капитал“. У мен съмнение буди логиката на представеното записване за отразяване на прехвърлянето на натрупаната печалба или загуба в друг всеобхватен доход в рамките на собствения капитал на стр. 49:

Д-т с/к 113 Резерви от преоценки на финансови инструменти 3 000

Ан. с/ка Резерви от промяна на справедливата стойност,
неподлежаща на прекласификация

К-т с/ка 119 Други резерви 3 000

Препоръчваме на автора да помисли - не е ли по-логично вместо трансформиране от резерв в резерв, да се извърши трансформация на резерва от преценка на финансови инструменти в неразпределена печалба. С този модел се спазва изискването на стандарта, при по-издържано структуриране на елементите на собствения капитал.

6. Лични впечатления

Лични впечатления от кандидата нямам.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка за това, че представената от доц.

д-р Али Али Вейсел научна продукция отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“ във ВУЗФ. Препоръчвам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Академичния съвет за избор на доц. д-р Али Али Вейсел на академичната длъжност „професор“ във ВУЗФ по професионално направление 3.8. „Икономика (Счетоводство, одит и анализ)“.

23.07. 2019 г.

Рецензент:

проф. д-р Даниела Фесчиян
(ак. дл. н. ст. име фамилия)